

La Virreina Centre de la Imatge

**Objectius i metodologies // programa expositiu // programes públics //
investigació // línia editorial**

Objectius i metodologies

La Virreina Centre de la Imatge posseeix un conjunt molt heterogeni de particularitats. D'una banda és la institució pública dedicada a l'art contemporani més antiga de Barcelona, amb una programació que es remunta al 1980. Per l'altra, ocupa un espai de gran densitat simbòlica, urbana i social, de cara a les Rambles i d'esquena al Raval, en un edifici històric amb una morfologia que s'allunya dels formats museogràfics habituals i que va ser, successivament, testimoni del colonialisme de finals del segle XVIII i seu de l'Institut Maurín, punt de reunió, espai de documentació política i biblioteca pública impulsada pel Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), i que avui comparteix ubicació amb les dependències administratives de l'Institut de Cultura de Barcelona. Finalment, el seu propi nom –un centre consagrat de forma genèrica a la imatge – convida a pensar-li múltiples atribucions i cap espai d'enunciació pròpia.

Tots els trets anteriors componen un retrat polièdric sobre la institució. Tot i això, per si sols cap d'ells permet estructurar-la no dotar-la d'una perspectiva de treball continuat.

Partint d'aquest diagnòstic, l'objectiu en aquesta nova etapa és adquirir un lloc específic per a La Virreina Centre de la Imatge dins la cartografia d'equipaments culturals de la ciutat, dotar-se d'uns perímetres, unes funcions públiques i una xarxa col·laborativa, quelcom que va més enllà de definir, mitjançant estrats diferenciats, un menú expositiu, de programes públics i de propostes de mediació.

A partir d'això, s'estableixen tres necessitats prioritàries que travessaran el centre activant totes les seves potencialitats, les seves metodologies i els seus vocabularis:

- a. Erigir i sostenir una arquitectura institucional des d'on es produeixi pensament crític, subjectivitat col·lectiva i investigació social. Aquí advoquem per desfer la tipologia del museu com a receptacle d'esdeveniments puntuals amb un dispositiu teòric d'acompanyament. Pel contrari, entenem que l'experiència de l'art té lloc, avui més que mai, dins d'un marc mòbil i necessàriament inestable, on la cultura no solament aprovisiona sabers estàtics, sinó que és canal i punta de llançament per modular altres formes possibles d'interacció política.
- b. Desenvolupar una ideologia pública, és a dir, establir unes responsabilitats, uns usos comunitaris i una sèrie d'àmbits de negociació i producció en què els diferents agents de la cultura puguin definir allò social des de una multiplicitat de variables en disputa, atorgant centralitat i recursos a aquelles formes d'intercanvi que, des del teixit artístic i associatiu, demanden un espai d'expressivitat i acció.
- c. Adquirir i fer complexa una filosofia de treball basada en la cooperació i que incorpori a les dinàmiques institucionals el temps de la investigació crítica, així com la necessitat d'articulacions en permanent estat de modulació, d'acord amb les diverses expectatives d'agenciamnt.

En un moment on l'esfera pública assisteix, simultàniament, a nombrosos desbordaments i a empetiments estructurals, creiem que La Virreina Centre de la Imatge pot contribuir, per la seva escala i per la seva història, mitjançant una millor definició de les seves atribucions i dinàmiques, a re-connectar la pràctica artística amb l'experiència política, afrontant des d'un paradigma col·lectiu aquelles demandes de re-apropiació institucional que avui es dibuixen a les produccions culturals.

Sobre el programa expositiu

La proposta expositiva de La Virreina Centre de la Imatge per al bienni 2016-2018 té dos trams diferents encara que complementaris. El primer, que ocuparà bona part de la programació fins a finals de 2017, afronta l'objectiu de qüestionar la nostra mateixa adscripció com a centre dedicat a la imatge, entenent que aquesta categoria i el seu derivat en la idea d'imaginari és absolutament difosa, ja que confon nombrosos camps de sentit, tipifica pràctiques diverses i desactiva processos estètics de major complexitat.

Associar la imatge a allò visual és reduccionista; vincular els imaginaris a les produccions immaterials també. La història de les imatges té a veure amb la construcció, reproducció i difusió de relats sobre aquestes; els imaginaris s'insereixen, precisament, dins les mecàniques on convergeixen sabers socials i artístics, a vegades afavorint la hibridació, però altres girant-se-li en contra.

Després d'un període fonamentalment orientat a la prospecció de la cultura fotogràfica, abordem una nova etapa on farem atenció en aquelles pràctiques que, des de la cinematografia, la televisió, la literatura, la dramaturgia, les narracions gràfiques, la performance i la pintura, entre d'altres, donen compte de l'evolució històrica i l'abast polític de les imatges en certs projectes artístics.

Per això explorarem una sèrie de trajectòries seminals que, o bé no han estat analitzades abans des de l'àmbit museogràfic, o bé es mostren per primera vegada en el context estatal i internacional.

Més que un relat nominal o canonitzador, amb aquest primer tram de programació es pretén investigar alguns autors i autores que, des dels anys seixanta fins avui, han contribuït decisivament en els diversos moments de ruptura estètica esdevinguts entre la segona meitat del segle XX i principis del segle XXI, entre els projectes col·lectivistes europeus anteriors i posteriors al pensament del seixanta-vuit francès i l'actual desplegament del neoliberalisme econòmic i cultural.

Valentín Roma, director de La Virreina Centre de la Imatge

PROGRAMA EXPOSITIU
novembre 2016 – octubre 2017

Alexander Kluge. Jardins de cooperació
Del 4 de novembre de 2016 al 5 de febrer de 2017

Alexander Kluge (Halberstadt, 1932) ha desbordat l'epítet d'autor de culte per convertir-se en una sort d'institució tentacular. Amb cinquanta-cinc films, gairebé tres mil programes de televisió, una gegantesca obra literària i decisius assajos de teoria política i història del cine, els seus posicionaments percuden des de fa més de mig segle la vida pública alemanya i europea.

Hereu del marxisme il·lustrat de l'«Escola de Frankfurt», però a la vegada ferm continuador de l'esperit col·lectivista dels anys seixanta i setanta, els projectes de Kluge busquen l'obertura i sostenibilitat d'espais d'ús comunitari, «jardins de cooperació enmig de la jungla informativa», segons les seves pròpies paraules.

Aquesta mostra dedicada a Alexander Kluge és la primera que es porta a terme a l'Estat espanyol i l'única retrospectiva de caràcter museogràfic que, fins aquest moment, ha revisat el conjunt de la seva obra en l'àmbit internacional.

El mateix autor ha dirigit la presentació expositiva, i ha aportat una gran quantitat de documents procedents del seu arxiu i dels fons de Kairos-Film, la seva productora. Totes les compilacions audiovisuals que s'exhibeixen han estat específicament reunides por Kluge per a La Virreina Centre de la Imatge.

Cal destacar la inclusió de diversos treballs filmics que mai han estat mostrats amb anterioritat, l'estrena dels quals es produeix en el context de *Jardins de cooperació*.

Comissaris: Neus Moyano, Guillermo Zuaznabar i Valentín Roma.

Copi. L'hora dels monstres

Del 4 de novembre de 2016 al 5 de febrer de 2017

A la trajectòria de **Copi** (Raúl Damonte Botana) (Buenos Aires 1939 – París, 1987) conflueixen la crueltat i la tendresa, l'absurd i la ironia, l'esteticisme, la teatralitat i la subversió dels gèneres no solament artístics.

Farcida de transvestits, dones que conversen amb cargols, rates que escriuen cartes, velletes lúbriques i pollastres, la seva obra posa a prova la nostra capacitat de sorprendre'ns, però també els límits entre les disciplines artístiques que l'autor va practicar –la dramaturgia, l'actuació, la narrativa, la il·lustració i el còmic. Les de Copi són històries de monstres i faules sense moralitat o amb una moralitat incòmoda: la dels seus relats, les seves novel·les i les seves extraordinàries peces teatrals l'origen de les quals, malgrat tot, està en el gest de creació radical d'aquests còmics.

L'hora dels monstres constitueix la primera presentació museogràfica de l'obra de Copi a l'Estat espanyol i la més completa revisió de la seva trajectòria com a dibuixant gràfic realitzada fins a dia d'avui en el context internacional.

Comissari: Patricio Pron

Ketty La Rocca

Malgrat la seva brevetat, la trajectòria de **Ketty La Rocca** (La Spezia, 1938 – Florència, 1976) ofereix un veritable panòptic sobre algunes de les pràctiques experimentals més contundents dels seixanta i setanta en l'àmbit europeu.

Pionera en el territori de la *poesia visiva* i integrant del mític Gruppo 70, les seves obres aborden la performance, el collage i el vídeo-art durant un moment en què totes aquestes disciplines es trobaven immerses dins de processos de configuració, legitimitat i dissensions artístiques.

Aquesta exposició és la primera monogràfica que recull el conjunt del seu treball a l'Estat espanyol.

Paula Rego

L'obra de **Paula Rego** (Lisboa, 1935) fa obsoletes nombroses categories vinculades a la interpretació historicista de les imatges pictòriques. El realisme, la metàfora o el retrat troben aquí el seu particular terratrèmol gramatical, de manera que partint de les convencions de certs gèneres, les seves teles denuncien inquietantment i càustica l'exclusió viscuda per les dones des de l'herència cultural del patriarcat.

Aquesta mostra pretén ressituar el treball de Paula Rego en el marc dilatat de la producció visual, dins una cosmologia d'autors que investigaren la capacitat de la imatge per ser, al mateix temps, vehicle d'estereotips narratius i subversió en front a aquests.

August Sander. People of 20th Century

La figura d'**August Sander** (Herdorf, 1876 – Colonia, 1964) exerceix un paper absolutament tutelar per a la història de la fotografia del segle passat. Tant la seva vida com la seva obra van ser objecte d'interpretacions per part dels grans narradors d'imatges, des de Walter Benjamin fins a Susan Sontag, des de Roland Barthes a John Berger.

People of 20th Century és, potser, el seu projecte més llegendari, un arxiu de tipologies professionals sobre la societat alemanya des dels anys vint fins després de la II Guerra Mundial, encara que també un cardiograma ideològic d' Europa a través de nombrosos retrats dels seus aspres ciutadans.

Realitzat en col·laboració amb l'August Sander Archiv del Die Photographische Sammlung / SK Stiftung Kultur de Colònia, aquesta exposició mostrarà, per primera vegada a l'Estat espanyol, el compendi més gran de còpies d'època d'aquesta sèrie, juntament amb altres treballs inèdits que pertanyen a l'arxiu del fotògraf.

PROGRAMES PÚBLICS

Tot i insistir en no estratificar les activitats de La Virreina Centre de la Imatge per tipologies de presentació, els programes públics i les propostes de mediació/negociació són el lloc on les diferents línies de força de La Virreina Centre de la Imatge esdevenen àmbits de debat i acció col·lectiva.

Així, amb aquesta zona de la institució es treballarà a partir de tres paradigmes:

- a. Continuïtat dels formats de treball davant les dinàmiques de l'esdeveniment ocasional, tot afavorint que els coneixements desenvolupats siguin susceptibles d'esdevenir complexos i d'inserir-se en un temps expandit i entre veus dissonants.
- b. Cooperació amb aquelles formes de re-invençió de l'esfera pública i estètica que operen al context de la ciutat, obrint així un conjunt de dispositius la utilització dels quals "institueixi", és a dir, a dibuixar a La Virreina Centre de la Imatge unes coordenades de diàleg amb l'àmbit ciutadà, que institueixi una mecànica complexa i tensa com a institució, uns valors públics i enunciatius.
- c. Independència discursiva i, a la vegada, retroalimentació amb d'altres zones de la programació concomitants. Això implica desfer la jerarquia de les activitats paral·leles i abordar projectes, tant autònoms como específics, mitjançant recursos o escales no subordinades.

A continuació es detallen alguns exemples categoritzats per seminaris i conferències, tallers i cursos, així com un format estable, *Intermitents*, que en certa mesura recupera la programació sobre vídeo desenvolupada la dècada dels vuitanta -*Virreina, el dilluns vídeo*-, avui convertida en un híbrid entre taller, exposició i sessions públiques de treball.

Seminaris i conferències

En primera persona del plural

Aquest seminari conjuga la primera persona del plural i invoca alhora l'experiència com a coneixement pràctic, no com a auguri revengista. En un temps on coexisteixen la lliure circulació de receptes col·lectives, l'omnipresència del gènere confessional i el festeig de les irrupcions, altre cop sorgeix la pregunta sobre el fer, ara formulada des de l'altre banda: què estem fent?, què és el que faig?

Cada trimestre La Virreina Centre de la Imatge es convertirà en aula per als treballadors de l'esfera pública, un parlament per debatre com l'obstinació transita des de la ideologia fins als itineraris vitals, des de el nosaltres al jo i viceversa.

A l'encontre d'allò que és bàsic

En una conversa publicada el 2006 sota el títol de *Les Atmosphères de la politique. Dialogue pour un monde commun*, la filòsofa Isabelle Stengers es pregunta si els intel·lectuals han de buscar la paraula idònia o si al contrari, només s'han de preocupar per les urgències. Partint d'aquesta doble conjuntura, és a dir, interrogant-nos sobre allò que dispensa el pensament i allò que resulta indispensable, cada semestre es farà una conferència amb alguna de les veus crítiques més rellevants de l'escena internacional.

Orientat a públics generals, aquesta trobada té com a eix rellegir, avui, quines són les qüestions que, participant de les presses del present, de l'auscultació del passat i de la rumorologia del futur, impliquen recapitulacions d'índole estructural, quines són les idees que construeixen el bàsic com a fonament mai estàtic.

Seminari de la Necessitat

Tal i com indica el títol, l'objectiu del seminari és explorar qüestions «de primera necessitat», idees l'aproximació de les quals no hauria d'ajornar-se i que alhora requereixen de nous recursos gramaticals per ser abordades.

Davant al dogmatisme del gran col·loqui proposem un festí de les sospites, una multiplicitat d'encontres, debats i tallers que ultrapassin l'arqueologia teòrica, desautoritzant la percepció que la història és una efemèride perpètua i que el present només sigui entès en forma de decadència, a favor de la seva més exquisida salvació.

Tallers i cursos

Lectors d'imatges

De les expansions, esgotaments i diatribes entre la història de l'art, la filosofia, els *cultural studies* o la sociologia neix una escriptura teòrica que participa de totes aquestes disciplines i que, tot i això, no només troba en la narració d'imatges el seu fil argumental, sinó el seu veritable fonament epistemològic.

Aquest curs s'adreça a públics generals i s'emmarca plenament en les atribucions d'un centre dedicat a la investigació sobre la imatge i els seus imaginaris, intentant d'establir una mena de biblioteca anticànònica d'autores i autors l'obra dels quals

comença allí on les imatges demanden o ressorgeixen sota formes literàries, assagístiques i performatives.

El dret a la ciutat

Le Droit à la ville, el cèlebre assaig del filòsof marxista Henri Lefebvre, un dels textos fundacionals del maig francès del seixanta-vuit, serveix com a referència d'aquesta línia de tallers que investiguen quines són les pràctiques que, des de l'antropologia, l'urbanisme crític, l'arquitectura i el disseny o l'activisme social, s'oposen al projecte higienista de la metròpoli contemporània.

Diàlegs

Conversar es divino, pero los dioses no hablan

Agafant de títol un vers del poema «Conversar», d'Octavio Paz, aquest conjunt de diàlegs recuperen la tertúlia com a format que permet la modulació col·lectiva d'idees. Els ingredients de les sessions són simples i contundents: diluir les fronteres entre l'autor i l'audiència, així com exposar(nos) totes i tots a l'auto-representació pública i al debat coral.

Intermitents

El moviment intermitent és un dels mecanismes que han permès crear la il·lusió del què convencionalment, i una mica aporèticament, anomenem imatges-en-moviment (*moving images, motion pictures*). Moviment, però, que s'estableix entre imatges (fotogrames) o partícules d'imatge (píxels) que es succeeixen a gran velocitat. Moviment que s'instaura en els seus intervals.

Intermitents és una sèrie d'esdeveniments que tenen com a nexa l'art vivaç de la imatge en moviment en qualsevol suport, mitjà i manifestació –actual i pretèrita–, amb un format obert de projeccions, instal·lacions, presentacions, trobades, microexposicions i d'altres activitats, i també s'estén a allò que es presenta, com mostres o programacions, tant col·lectives com temàtiques, o individuals.

INVESTIGACIÓ

La Virreina Centre de la Imatge situa la investigació artística en el centre neuràlgic de les seves responsabilitats.

Per això obrirà un gran capítol de col·laboració, producció i difusió de projectes a curt, mig i llarg termini amb l'objectiu d'encaminar La Virreina Centre de la Imatge cap a usos crítics col·lectivitzats, tot incorporant el temps característic de la investigació, visibilitzant processos patrimonials i comunitaris complexos i, finalment, destinant recursos públics a la seva sostenibilitat.

Amb aquesta intenció La Virreina Centre de la Imatge ha construït quatre plataformes de producció d'imaginari social que intenten crear diversos fronts d'estudi i acció compartida amb les comunitats d'artistes, pedagogs, historiadors, agents culturals i grups d'activistes, per tal de reconnectar el Centre amb aquelles iniciatives ciutadanes generadores de cultura visual i experiència política a Barcelona.

Las línies d'investigació són:

- a. Topografies de la discrepància urbana
- b. Patrimoni i ús de la cultura visual
- c. Documental social participatiu
- d. Pràctiques d'aprenentatge comunitari

Aquestes quatre plataformes de treball s'instal·laran permanentment a la planta baixa del Palau de la Virreina, així s'establirà una seu des d'on desplegar eines col·laboratives, aglutinar xarxes de contacte i disposar de un espai d'exposició i desenvolupament de coneixements i produccions materials.

Paral·lelament, s'ha establert una xarxa de cooperacions amb diverses institucions de la ciutat dedicades a la investigació de la cultura fotogràfica, el patrimoni ciutadà, i la producció i difusió del camp audiovisual –Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Museu d'Història de Barcelona (MUHBA), arxiu del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC) i HAMACA, entre d'altres–, que durant el període 2016-2017 desplegarà projectes específics conjunts.

Al mateix temps La Virreina ha creat una mena de claustre universitari que relliga el Centre amb set departaments de les universitats catalanes i de l'Estat espanyol que es dediquen a la investigació de camps concomitants –Facultat de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona (UPF), Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat Rovira i Virgili de Reus, Facultat d'Història de l'Art i Musicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), Escola Universitària de Disseny i Enginyeria Elisava, Bau, Centre Universitari de Disseny de Barcelona, Facultat de Belles Arts de la Universidad de Salamanca i el departament de Fotografia de la Universitat Politècnica de València. Aquesta xarxa que ja està activa permetrà organitzar seminaris i cursos deslocalitzats, així com la incorporació d'estudiants remunerats al desenvolupament de projectes de La Virreina Centre de la Imatge.

LÍNIA EDITORIAL

Independentment i addicional a les publicacions en forma de catàleg, La Virreina Centre de la Imatge obre una línia editorial pròpia que es vincula de manera indistinta a exposicions, seminaris i línies d'investigació.

La voluntat és sortir dels contorns de l'edició museogràfica, introduint-los de ple a la bibliografia sobre literatura, filosofia, arquitectura, història i crítica de la fotografia o del disseny.

Els quatre primers volums, que es presentaran a finals del 2016, i en el transcurs del 2017, són els següents:

1. Alexander Kluge: *Biografies*
2. *Copi. L' hora dels monstres*. Antologia de textos de César Aira, María Moreno, Alan Pauls i Patricio Pron
3. *1917. El año que sí hicimos la revolución*. Edició a càrrec de Constantino Bértolo
4. *Josep Quetglas. Escrits*. Edició a càrrec de Guillermo Zuaznabar

**Institut de Cultura de Barcelona
Servei de premsa**

**La Rambla, 99
08002 Barcelona
Telèfon 93 316 10 69**

**premsaicub@bcn.cat
<http://premsaicub.bcn.cat/>**

Podeu descarregar-vos imatges de les exposicions en aquest enllaç:
www.eicub.net/?grup=Virreinacentredelaimatge

La Virreina Centre de la Imatge:
www.barcelona.cat/lavirreina
www.twitter.com/lavirreinaci
www.facebook.com/lavirreinaci